

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Triplex Theologica, Ad Mentem Præclarissimi
Ecclesiæ D. S. P. Avgvstini, (Cui consonat Doctor
Angelicvs cum Melliflvo,)**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, Anno M.DC.LXXXII.

Responsio. Omnis ignorantia invincibilis legis excusat à peccato, & à pœna
peccati secundùm S. Augustinum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39320

Statu naturæ lapsæ, c. 4. Gigantea occurrit moles, & ut videtur nodus insolubilis, ut ex invincibili ignorantia peccatum possit proficisci. Quis enim capiat, ut homo in eo peccet, quod neque scit, neque scire potuit, nec voluntate sua sive volente, sive torpescente talis ignorantia causam dedit? huiusmodi enim peccata, iam non erunt nequidem voluntaria, quod ad peccati rationem omnino necessarium est, sed necessaria. Et quis credat tale portentum, doctissimum sanctissimumque virum docuisse & si te, benigne lector, ista difficultas forte movet, profecto movet & me. Non tamen ita, ut vel dubitem, doctrinam istam Augustinum tradidisse, vel in ea tradenda fluctuasse, vel hallucinatum esse, sed potius abstupeeam, & exhorrescam profunditatem iudiciorum Dei. Certissimum est enim, quantum excussis magno labore diligentiaque principis Augustini, & anfractibus doctrina ipsius iudicare licet, hoc Augustinum, hoc Hieronymum, hoc Concilium Palatinum sine ulla fluctuatione, ut rem in Catholica Ecclesia extra omnem controversiam, tanquam in scripturis traditam docuisse.

Respondeo & dico; omnis ignorantia invincibilis legis excusat à peccato, & à pœna peccati, secundum S. Augustinum.

Probatum prima pars ex lib. 3. de lib. arbit. c. 19. ubi S. Pater ait: Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras &c. sed qui laborat ignorantia invincibili, & ex illa operatur, ignorat omnino invitus, ergo ei non deputatur ad culpam. Probatum minor: quia ignorantia invincibilis est omnino involuntaria respectu illius, qui illa laborat, sive est ignorantia secundum
neces-

ne essitatem absolutam; si enim ullo modo esset voluntaria sive libera, posset homo eam vincere; quia hoc quisquam in potestate sua habere dicitur, quod si vult, facit, & si non vult, non facit, ut inquit S. Augustinus lib. de spirit. & lit. c. 3. Sed homo neque studendo, neque alio modo ignorantiam invincibilem superare potest: ergo &c.

Dices, ignorantia invincibilis est voluntaria voluntate capitis, quia est effectus peccati primi hominis, in quo fuimus, & cū quo omnes peccavimus. Respondeo ex hoc tantum sequi, quod sit pœna peccati primi hominis, non autem quod sit peccatum, quia nec peccatum, ut Augustinus inquit lib. 83. quæst. 24. *Nec rectè factum imputari cuiquam justè potest, qui nihil fecerit propria voluntate.*

Probatum secundò: quia si ignorantia invincibilis non excusaret ab omni peccato, peccaret homo etiam damnabiliter in eo, quod facit necessariò, necessitate absoluta; sed hæc propositio à Pio V. & Gregorio XIII. fuit damnata, est que contraria doctrina S. Augustini cit. lib. 3. de lib. arbit. c. 18, ubi asserit, neminem peccare in eo, quod caveri nullo modo potest. *Quis enim, inquit, peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? Et lib. de duab. anima. c. 11. ubi dicit: Nonne ista cantant & in montibus pastores, & in theatris Poëta, & indocti in circulis, & docti in Bibliothecis, & Magistri in scholis, & Antistites in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum? subintellige, quod nemo in eo peccet, quod caveri non potest, sive, ut ibidem subjicit, quod nemo vituperatione, vel damnatione dignus sit, aut non contra-*

vetitum iustitia faciens, aut quod non potest, non faciens, & consequenter non peccet, cum omne peccatum, ut ibidem ait, vel sit vituperandum, vel damnandum: ergo ignorantia invincibilis excusat ab omni peccato.

Probatur tertio: quia secundum Augustinum lib. de vera relig. c. 14. *Vsq̄ adeo peccatum voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium &c.* Sed quod fit ex ignorantia invincibili, nullo modo est voluntarium; ergo nullo modo est peccatum; ergo omnis ignorantia invincibilis excusat à peccato.

Probatur etiam secunda pars, videlicet, quod ignorantia invincibilis etiam excuset à pœna; quia, ut S. Augustinus ait lib. 3: de lib. arbit. c. 18. *Omni pœna si justa est, peccati pœna est;* sed qui operatur ex ignorantia invincibili, nullum committit peccatum; ergo illa ignorantia excusat à pœna.

Confirmatur ex lib. 22. contra Faustum, c. 78. ubi S. Pater ait: *Sive iniquitas, sive iustitia, si in potestate non esset, nullum premium, nulla pœna justa esset;* sed quod fit ex ignorantia invincibili, non est in potestate, cum fiat secundum absolutam necessitatem; ergo excusatur à pœna.

Quod etiam consentiat S. Thomas, constat ex 1, 2. q. 6, a. 8. ubi asserit, quod invincibilis ignorantia causet involuntarium simpliciter: ex quo sequitur illud, quod ex ea fit, non posse esse peccatum.

Objicies primo: S. Augustinus lib. de grat. & lib. arbit. c. 3. dicit: *Ulla ignorantia, qua non est eorum, qui*
scire

scire notunt, sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat, quia non audivit omnino, quod crederet, sed fortassis, ut minus ardeat; ergo ignorantia invincibilis secundum Augustinum nec excusat à peccato, nec à pœna. Probatur consequentia; quia S. Augustinus loc. cit. loquitur de ignorantia invincibili. Dicitur enim eorum, qui simpliciter nesciunt, quæ nescientia tantum competit invincibiliter ignorantibus.

Respondeo negando consequentiam; & ad probationem dico, locum citatum posse intelligi de ignorantia sola legis positivæ, vel de ignorantia legis positivæ includente ignorantiam legis naturalis. Quod enim loquatur de ignorantia legis positivæ divinæ, potest colligi ex istis verbis, *Si propterea non credidit, quia non audivit* &c. scilicet Evangelium. Si intelligatur de ignorantia solius legis positivæ, sermo est de vincibili, non quidem crassa & affectata, sed de ea, quæ est eorum, qui veritatem sufficienter propositam negligunt discere. Si intelligatur de includente ignorantiam legis naturalis, ob hanc meritò dicuntur infideles non excusari, sed in ignem sempiternum ituri. Sed de his latius agetur infra. Quod autem S. Pater hinc loquatur de ignorantia vincibili, colligitur ex citatis verbis *tanquam simpliciter*: de invincibiliter enim ignorantibus non potest dici, quod *tanquam simpliciter* nesciant: neque quod *fortassis minus* sint arsure, cum hoc certum sit, nempe illos minus arsure, qui laborant ignorantia invincibili.

Objicies secundò: S. Augustin. lib. 1. oper. imperfecti cont. Julian. c. 105. dicit: *Multum erras, qui vel necessitatem nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis illius peccati esse poenam, quod nulla necessitate commissum est --- necesse est enim, ut peccet, qui nesciendo, quid facere debeat, quod non debeat facere, facit; de quo genere malorum Deus rogatus ubi dicitur: delicta juventutis & ignorantiae meae, ne memineris: quod genus delictorum, si non imputaret Deus justus, non ea sibi dimitti posceret homo fidelis.* Et ibid. c. 106. *Non est igitur impunitatis securitas in necessitate peccandi.* Et epist. 105. *Per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propriae voluntatis, sive qui novit, sive qui judicat, sive qui non judicat, quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem qui non potuerunt, poena peccati, ergo in utrisque non est justa excusatio sed justa damnatio.* Et ibid. *Humana superbia tanquam presumens de viribus liberi arbitrii excusatam se putat, quando ignorantia, non voluntatis est, quod peccat, &c.* Ergo ignorantia invincibilis secundum S. Augustinum non excusat à peccato. Probatum consequentia: quia S. Pater in adductis testimoniis loquitur de ignorantia invincibili, & de necessitate, & potentia antecedente. Respondeo negando consequentiam, & ad probationem dico; si uterque locus intelligatur de ignorantia juris naturalis cum pluribus ita sentientibus, S. Doctorem loqui de ignorantia voluntaria, saltem per accidens, ac proinde non de necessitate absoluta, sed de consequente, sive ex suppositione, quae non excludit voluntarium. In illis enim qui
intel-

intelligere potuerunt, & noluerunt, est huiusmodi ignorantia per se & directè voluntaria: in iis verò qui intelligere non potuerunt, est voluntaria per accidens, cum ideò intelligere non potuerint, quia liberè voluerunt causam, ad quam sequitur ignorantia, siue mentis cœcitas. Id est, quia liberè voluerunt adhærere creaturis, siue bono commutabili, a versi à bono incommutabili; & noluerunt recurrere ad Deum pro impetranda luce intelligibili, & spiritali, cui posuerunt impedimentum. Quò spectat illud S. Augustini lib. 3. de lib. arbitr. c. 22. *Non enim quod naturaliter nescit, & naturaliter non potest, hoc anima deputatur ad reatum, sed quod scire non studuit, & quod dignam facultati comparandæ operam non dedit. --- Si ignorantia veri, & difficultas recti naturalis est homini, unde incipiat in sapientia, quietisque beatitudinem surgere, nullus hunc ex initio naturali rectè arguit. Sed si proficere noluerit, aut à profectu retrorsum relabi voluerit, iure meritoque pœnas luet.* Sicut igitur nolenti videre lucem solis, & cœco ductorem respicienti cespitatio & lapsus est voluntarius: ita etiam cœcis cœcitate mentis per inordinatum amorem creaturarum inducta & continuata, juxta illud Augustini lib. 1. oper. imperf. c. 47. *Homo positus in sole cœcus, prasens est illi sol, sed ipse soli absens est; & in psal. 9. cum magnum malum homines putent oculorum corporalium cœcitatem, qua lux ista retrahitur; quantum ergo pœnam patitur, qui secundis rebus peccatorum suorum ed perducitur, ut non sit Deus in conspectu ejus.* Et lib. de agone Christi. c. 13. *Errat, quisquis putat, se veritatem posse cognoscere, cum adhuc nequiter vivat.* Et lib. 3. de lib.

lib. arbit. c. 18. Illa enim peccati poena iustissima est, ut amittat unusquisquè, quo bene uti noluit, cum sine ulla posset difficultate, si vellet, id est, ut qui sciens recta non facit, amittat scire, quod rectum sit, & qui recte facere cum posset, noluit, amittat posse, cum velit.

Dixi. Si uterquè locum intelligatur de ignorantia juris naturalis &c. quia aliqui locum Epist. 105. interpretantur de ignorantia juris divini positivi invincibili; ista nempe verba: qui non potuerunt. Quia interpretatione admissa, adhuc neganda est consequentia; quia non dicit S. Pater in iis, qui intelligere non potuerunt, ignorantiam esse peccatum, sed ait, esse poenam peccati. Licet autem addat in utrisque esse justam damnationem, non tamen ait in iis, qui intelligere non potuerunt, esse justam damnationem ob ignorantiam juris positivi, cum infideles negativè justè damnati fuerint, non ob invincibilem ignorantiam mysteriorum fidei, sed ob alia peccata, à quibus ob defectum fidei non fuerunt liberati.

Instabis: S. Augustinus lib. de gest. Pelag. c. 18. & 19. refert, quod Coelestius in synodo Diospolitana fuerit damnat⁹ ideo, quia docuit, quod ignorantia & oblivio non subjacerent peccato, quoniam non secundum voluntatem, sed secundum necessitatem evenirent; ergo secundum Augustinum, aliosque Patres istius synodi datur etiam aliqua ignorantia subjacens peccato, quæ non secundum voluntatem evenit; ergo ignorantia aliqua invincibilis non excusat à peccato.

Respondeo negando ultimam consequentiam, & dico, quod S. Augustinus cum Patribus dictæ synodi loqua-

loquatur de ignorantia voluntaria, non quidem per se & affectata, sed per accidens; ac proinde hoc sensu non eveniente secundum voluntatem, sed secundum necessitatem, non absolutam, sed ex suppositione.

Urgebis: Pelagiani agnoverunt cum Pelagio, quod ignorantia voluntaria sive vincibilis subjaceret peccato, ut testatur S. Augustinus lib. de natur. & grat. c. 17. ubi ait: *Tractat etiam iste de peccatis ignorantia, & dicit, hominem prævigilare debere, ne ignoret, ideoque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nescit negligentia sua, quod adhibita diligentia scire debuisset*: Ergo Pelagius cum suis asseclis ideò damnatus fuit, quod nollet ignorantiam invincibilem subjacere peccato.

Respondeo distinguendo antecedens. Pelagiani agnoverunt cum Pelagio, quod ignorantia voluntaria sive vincibilis, non solum physice, sed etiam moraliter, & facile per vires naturæ, subjaceret peccato, transeat; vincibilis physicè, & quasi moraliter invincibilis ob inductam per peccata necessitatem ex suppositione; nego antecedens, & consequentiam.

Dixi *transeat*: quia existimant aliqui Pelagium prius docuisse nullam ignorantiam subjacere peccato; postea autem ab Augustino convictam sententiam istam retractasse, & hac retractatione non obstante in memorata synodo fuisse damnatam priorem illius sententiam.

Potest etiam distingui antecedens hoc modo: Pelagiani agnoverunt, quod ignorantia voluntaria per se subjaceret peccato; concedo antecedens: quod voluntaria per accidens subjaceret peccato; nego antecedens,

dens, quia videntur Pelagiani tantum admisisse eam ignorantiam juris naturalis esse culpabilem, quam præcederet aliqua cogitatio, & ideò fuisse à Concilio damnatos, eo quod etiam voluntaria per accidens sit culpabilis.

Respondent deniquè aliqui ad hanc instantiam, à Patribus dictæ synodi ignorantiam invincibilem baptizatorum dictam fuisse peccatum, non formale, sed materiale, eò quod ignorantia & concupiscentia sint materiale peccati originalis, quod à Pelagianis fuit negatum, quia *dixerunt Pelagiani, ut S. Augustinus testatur lib. de dono persever. c. 11. ignorantiam & difficultatem, id est, concupiscentiam, sine quibus nullus homo nascitur, primordia, non supplicia esse natura.*

Objicies tertio. S. Thomas quod lib. 8. a. 13. ait: *illud, quod est contra legem semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam;* conformiter ad hanc Augustinianam peccati definitionem: *peccatum est dictum, factum, vel concupitum contra legem:* & quod lib. 9. a. 15. *error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non excusat à toto, licet forte à tanto.* Sed quod fit ex ignorantia invincibili, fit contra legem, & ex errore, quo non creditur esse peccatum, quod est peccatum: ergo semper est malum, nec excusatur à peccato: ergo prudenter præsumi potest, quod S. Augustinus non docuerit contrarium, quia S. Thomas est quasi echo S. Augustini.

Respondeo igitur, in locis objectis S. Doctorem agere de conscientia erronea vincibili, quæ peccatum
non

Dissertatio tertia.

non excusat. Neque Augustini definitio obstat, quia S. Pater vult illud esse peccatum, quod est contra legem æternam, ut participatam à ratione, cujus dictamen proximè dirigit actus humanos, & est quædam legis divinæ impressio, ut docet S. Thomas 1. 2. q. 19. a. 4. quando autem invincibiliter ignoratur id, quod agitur, esse peccatum, deest hujusmodi dictamen culpabiliter ob ignoratam invincibiliter legem.

Objicies quartò: Omnis pœna peccati originalis est culpabilis, sed ignorantia invincibilis est pœna peccati originalis: ergo ignorantia invincibilis est culpabilis: ergo non excusat &c.

Respondeo negando majorem; cujus falsitas patet in primis ex infidelitate negativa, quæ licèt sit pœna peccati originalis, non tamen est culpabilis. Secundò patet ex aliis naturæ humanæ miseriis, quæ sunt pœna peccati originalis. Tertiò ex motibus primò primis, & concupiscentia, quæ sunt pœna peccati originalis, sed non peccatum. *Ille concupiscentialis inobediencia* inquit S. Augustinus lib. 1. de civit. Dei. c. 25. *quanto magis absque culpa est in corpore non consentientis, si absque culpa est in corpore dormientis?* Cui consonat illud S. Thomæ in 2. dist. 50. q. 1. a. 2. *ad culpam personalem requiritur voluntas personæ; & confirmatur ex illo S. Augustino cit. lib. 83. qq. quæst. 24. nec peccatum, nec rectè factum imputari cuiquam justè potest, qui nihil fecerit propria voluntate.*

Objicies quintò: Tunc ignorantia non excusat à peccato, quando ignorans potest cognoscere, actum esse prohibitum, & non cognoscit; sed hoc interdum potest

potest ignorans invincibiliter; ergo ignorantia invincibilis non excusat semper à peccato. Probatum minor; quia ille potest cognoscere, cujus intellectus est informatus sufficientibus speciebus intelligibilibus, à quibus denominatur intellectus potens cognoscere; sed intellectus ignorantis invincibiliter interdum est sic instructus: ergo &c.

Diffimulata majori, Respondeo negando minorem. Et ad probationem ejus dico, non sufficere species, sed requiri quoque eorum excitationem, quam laborans ignorantia invincibili non habet in sua potestate.

Obicies sextò: Si ignorantia invincibilis excusat à peccato; ergo consuetudinarii, qui se ipsos obduraverunt & excæcarunt sunt meliori loco, quam alii, qui veritatem cognoscunt. Respondeo negando consequentiam, quia consuetudinarii agentes contra legem naturalem & divinam sufficienter propositam &c. non laborant ignorantia invincibili. est enim illis ignorantia voluntaria, ut magis patebit ex dicendis. Videri potest dissertatio de sufficientia & necessitate Pœnitentiæ &c. dubio 6. & 9.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

*An secundum Augustinum detur ignorantia invincibilis
juris naturalis?*

DE Jure sive lege naturali dicit S. Augustinus lib. 2. Confess. c. 4. *Lex tua, Domine, in cordibus hominum*